

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Vrijheidsbeneming op maat

Schmidt, E.P.

Citation

Schmidt, E. P. (2023). Vrijheidsbeneming op maat. *Tijdschrift Voor Familie- En Jeugdrecht*, 2023(3), 43. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3593959>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3593959>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Vrijheidsbeneming op maat

FJR 2023/11

Editorial

In 2015 kondigde de toenmalige minister van Veiligheid en Justitie een herbezinning aan op de invulling van vrijheidsbeneming van jeugdigen, ingegeven door een daling van de jeugdcriminaliteit en instroom in de Justitiële Jeugdinrichtingen (JJl's). Ook speelde mee dat de problematiek van jongeren in het strafrecht complexer was geworden, wat maatwerk noodzakelijk maakte. Op basis van het traject Verkenning Invulling Vrijheidsbeneming Justitiële Jeugd werden verschillende bouwstenen voorgesteld voor een 'duurzame, flexibele en toekomstbestendige inrichting' van het stelsel van vrijheidsbeneming voor jeugdigen. Zo kwam het vervolgens tussen 2016 en 2018 (onder meer) tot drie pilots Kleinschalige Voorzieningen (KV) met lagerbeveiligde plaatsen. De KV's bleken een waardevolle toevoeging en in 2019 werd een wijziging aangekondigd richting een stelsel waarin jeugdigen, na een gerichte screening, in een KV of landelijke voorziening met specialistische zorg en beveiliging geplaatst kunnen worden. Dit betekende een belangrijke verandering ten opzichte van het stelsel van JJl's met een uniform beveiligingsbeleid.

In een KV verblijven jeugdigen in voorlopige hechtenis of in de laatste fase van hun jeugd detentie of PIJ-maatregel dichtbij hun reguliere leefomgeving en worden bestaande zorg en dagbesteding zoveel mogelijk voortgezet. Inmiddels bestaan vijf KV's (nu overigens voluit Kleinschalige Voorzieningen Justitiële Jeugd genoemd) met ieder acht plekken, maar de bezettingsgraad blijft vooralsnog laag. Dit leidde vorig jaar tot nieuwsberichten en tot Kamervragen aan de minister voor Rechtsbescherming, niet in de laatste plaats vanwege de grote zorgen over de capaciteit in de JJl's (*Aanhangsel II 2022/23*, 387). Het zoveel mogelijk benutten van de KV's moet dus gestimuleerd worden, aldus ook de minister, en aan verschillende knelpunten is of wordt gewerkt. Zo werden de plaatsingscriteria, die nog niet eenduidig werden geïnterpreteerd in de praktijk, herijkt. Op de vraag of de rechter niet beter zou kunnen beslissen over plaatsing in een KV dan de Dienst Individuele Zaken (DIZ) namens de minister, antwoordde deze laatste ontkennend. De rechter beslist over de vrijheidsbeneming maar DIZ gaat over de plaatsing; zo zou bij elke jeugdige de wenselijkheid van plaatsing in een KV op dezelfde manier kunnen worden gewogen en is de procedure in lijn gebracht met het bredere plaatsingsproces uit de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen.

Toch levert dit voor jeugdigen in voorlopige hechtenis – de grootste groep in de KV's – een vreemde situatie op. Artikel 493 lid 3 Sv bepaalt immers dat de rechter voor de voorlopige hechtenis van jeugdigen 'elke daartoe geschikte plaats' kan aanwijzen. In een evaluatie van het plaatsingsproces van de KV's in Amsterdam en Zuid-Limburg stelden betrokkenen uit de rechterlijke macht dat de rechter tijdens de fase van voorlopige hechtenis zou moeten kunnen bepalen dat deze ten uitvoer wordt gelegd in een KV, net zoals het bijvoorbeeld mogelijk is om deze in de vorm van huisarrest ten uitvoer te laten leggen. Waar het tot mei 2018 in de pilot in Amsterdam de rechter was die over de plaatsing besloot, heeft deze (ook daar) sindsdien slechts een adviserende rol. Onder sommige ketenpartners bestaat de indruk dat de instroom in de KV's sindsdien is afgenomen omdat DIZ de criteria voor plaatsing heel strikt hanteert, meer in risico's denkt dan in mogelijkheden en de informatie mist die tijdens de zitting aan bod is gekomen.

De herinrichting van het stelsel van vrijheidsbeneming voor justitiële jeugdigen is nog volop in beweging. Het is te hopen dat de hierboven genoemde signalen uit het werkveld, die voor de ontwikkelingen tot nu toe zo belangrijk zijn geweest, daarbij serieus worden genomen. Dit biedt ook de beste kansen om recht te doen aan de naam van de stelselwijziging en te komen tot vrijheidsbeneming op maat.

¹ Mr. E.P. (Eva) Schmidt is promovenda aan de Universiteit Leiden, en lid en secretaris van de redactie van FJR.